

PUBLICATIE

DIGITALE LEESCLUB

In 2017 verwezenlijkte vzw Link in de Kabel in samenwerking met de Bib Leuven het project 'Digitale Leesclub' met steun van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Ontdek in deze publicatie hun ervaringen en laat je inspireren.

VOORWOORD

Beste lezer

Onze eerste Digitale Leesclub zit er op. Voor deze eerste editie focusten we in het bijzonder op taalzwakke jongeren, op jeugd die het Nederlands nog niet helemaal meester zijn. We begeleiden hen niet alleen bij het lezen, maar ook in het hele proces van een goed boek zoeken en vinden en alles wat daarbij komt kijken. Jongeren ontdekten zo het plezier van een goed boek op een manier die aansluit bij hun leefwereld. Niet op papier, maar – geheel mee met de tijd – op een scherm.

Ik herinner me graag de tijd dat ik, verstopt met een zaklamp onder lakens, tot diep in de nacht boeken lag te lezen die af en toe ook iets te ‘volwassen’ waren voor mijn leeftijd. Mijn oudste zus was de vrijwillige ‘bibliotheccaresse’ van het dorp. Bij ons thuis was er altijd leesvoer. Het heeft me gevormd tot wie ik vandaag ben. Kansen geboden. Opportuniteiten doen zien.

In de complexe maatschappij waarin onze kinderen en jongeren opgroeien, is lezen meer dan ooit belangrijk. Het is een basisvaardigheid die hen versterkt in hun groei naar volwassenheid. Het is onmisbaar in de rest van hun leven. Het is dan ook niets dat clandestien onder de lakens moet gebeuren, maar iets dat we met alle mogelijke middelen moeten stimuleren. (Niet dat lezen bij mij thuis verboden was, integendeel. Er werd echter wel nog toegekeken op ‘wat’ ik las.)

Met de bibliotheek maken we vandaag gretig gebruik van alle kansen die nieuwe technologieën ons bieden om aan leesbevordering te doen en het leesplezier van kinds af aan te stimuleren. Het gebruik van e-readers is relatief nieuw, zeker door kinderen. De invloed van digitaal lezen op hun leesplezier, was nog onbekend terrein.

Na deze eerste editie kunnen we alleen maar concluderen dat Digitale Leesclubs een toekomst hebben. De vraag van kinderen, jongeren en hun begeleiders of leerkrachten om met verhalen aan de slag te gaan, blijft groeien. Daarnaast blijven we op zoek gaan naar nieuwe manieren om kinderen leesplezier te laten beleven - met of zonder zaklamp.

Deze publicatie is een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in digitaal lezen, niet in het minst andere bibliotheken en organisaties die werken met kinderen rond digitalisering, mediawijsheid en leesbevordering. We hopen dat deze publicatie een inspiratiebron mag zijn voor gelijkaardige projecten.

Tot slot ook een woord van dank. In de eerste plaats aan Link in de Kabel en in het bijzonder Charlotte Schreuer en David Loyen en aan de Bib Leuven, met Carol Lambert, Sofie Missorten, An Steppe en Suzanne Rys. Zij zorgden voor de juiste omkadering.

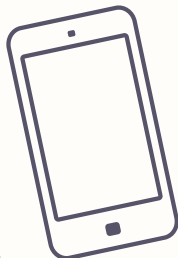
Uiteraard zouden we nergens staan zonder de vele vrijwilligers. Merci Klaas, Dave, Toon, Vincent, Loes, Lieve en Yamina! Dank ook aan de deelnemers en hun ouders, de begeleiders van de kinderwerking Fabota van buurtwerk ‘t Lampeke, kinderwerking de Kettekeet van buurtwerk Sint-Maartensdal en de leerkrachten van OKAN Heilig Hart Kessel-lo. En uiteraard vergeten we ook de financiële steun van het Vlaams Fonds voor de Letteren niet. Dank aan allen!

Met vriendelijke groeten

Denise Vandevooft

(schepen van cultuur, deeltijds kunstonderwijs, gelijke kansen, diversiteit en Noord-Zuidwerking)

INHOUDSTAFEL

Voorwoord	p. 2
Inhoudstafel	p. 3
Concept	p. 4
• Doel	p. 5
• Verloop	p. 5
Onze ervaringen	p. 6
• Voorbereiding	p. 6
• Verloop activiteiten	p. 6
• Gebruik e-readers	p. 7
• Doelgroep	p. 8
• Ervaring begeleiders	p. 8
• Ervaring bibmedewerkers	p. 10
• Conclusie	p. 11
Tips leesbevordering	p. 12
• De methode van Aidan Chambers	p. 12
• Top e-boeken	p. 16
Tips digitale tools	p. 17
• Smartphone	p. 17
• Computer	p. 18
• Tablet	p. 20
Nawoord	p. 24

vzw Link in de Kabel

Riddersstraat 147
3000 Leuven
016/623445
www.lidk.be
info@lidk.be

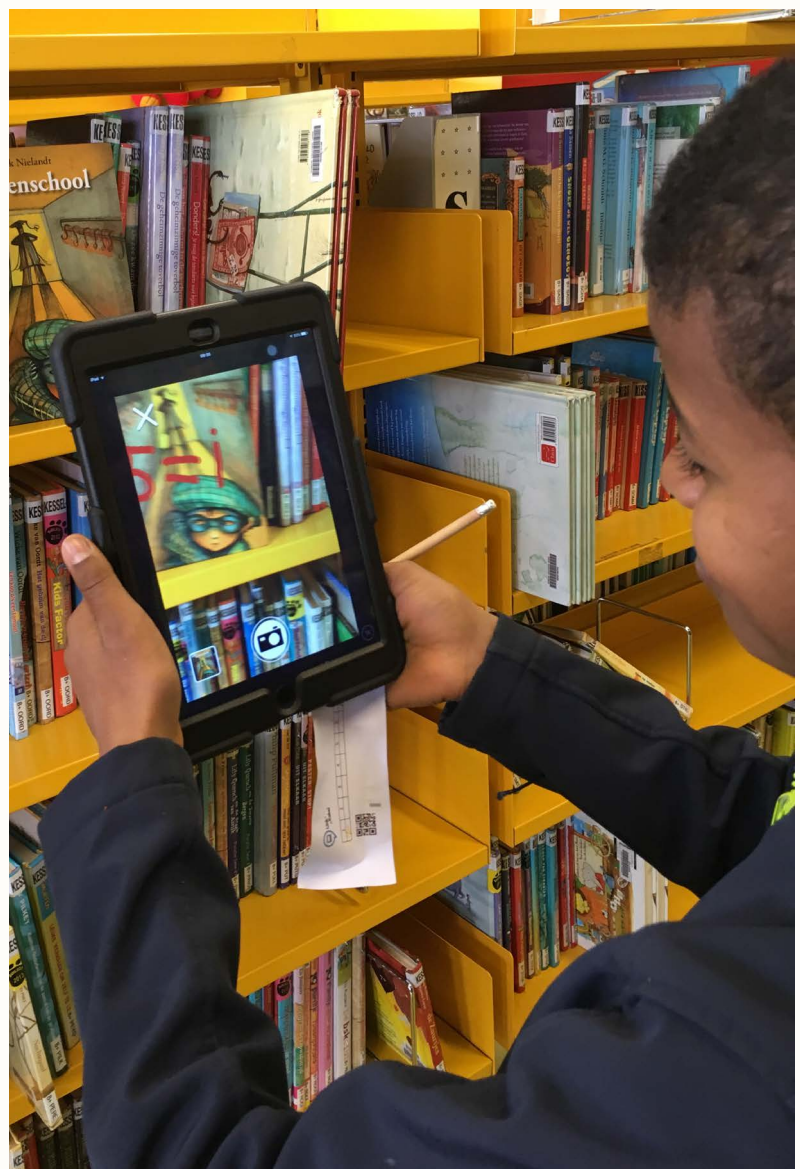

Het concept 'Digitale Leesclub' is ontstaan vanuit een projectoproep van het Vlaams Fonds voor de Letteren rond leesbevordering. Link in de Kabel vzw en de Bib Leuven besloten e-readers en digitale tools in te zetten om jongeren leesplezier te laten (her)ontdekken en organiseerden bijeenkomsten onder de noemer 'Digitale Leesclub'.

Concreet kregen 50 jongeren tussen 10 en 16 jaar gedurende drie maanden een e-reader in bruikleen.

Er werden vijf groepen gemaakt op basis van leesniveau en praktische overwegingen.

Drie groepen hiervan waren anderstalige nieuwkomers uit Okan-klassen van het Heilig Hart Kessel-Lo, een groep werd samengesteld vanuit kinderwerking Fabota en de vijfde groep was een gemengde groep met zowel jongeren vanuit kinderwerking De Kettekeet als vrije inschrijvingen.

DOEL

Het doel van het project Digitale Leesclub is het bevorderen van leescompetenties en leesinteresse bij (kwetsbare) jongeren.

Daarnaast wil het de deelnemers toeleiden naar de lokale bibliotheek en ook hun ouders hierbij betrekken. Ten slotte zorgt het project Digitale Leesclub ook voor het versterken van de digitale vaardigheden van de deelnemende jongeren.

VERLOOP

Op tweewekelijkse basis kwam elke groep samen voor een digitale activiteit vertrekkende van een verhaal op de e-reader dat gezamenlijk gelezen werd.

Via **creatieve en digitale methodieken** werd er hierbij dieper op de inhoud ingegaan, vertaalden de deelnemers het verhaal naar hun eigen wereld en toonden ze hun eigen interpretatie hiervan.

Iedere bijeenkomst duurde **1,5 tot 2 uur**. De Digitale Leesclub startte met een halfuur in kring samenzitten om een bepaald verhaal te lezen en te bespreken. Daarna werd er in duo's of kleine groepen aan een digitale opdracht gewerkt op de tablet of computer. Deze opdracht had steeds een link met het verhaal dat werd besproken. Daarna werd er tijd voorzien om samen in kring de digitale creaties te bespreken en de Digitale Leesclub af te ronden.

De e-readers bleven tussen de activiteiten door in het bezit van de deelnemers en konden op elke bijeenkomst geüpdatet en opgeladen worden. Tijdens de Digitale Leesclubs motiveerden de begeleiders de jongeren om de verhalen thuis verder te exploreren en ook andere verhalen op de e-reader op hun eigen tempo te ontdekken.

Voor iedere groep werden **twee vaste begeleiders** voorzien. Dit waren medewerkers van vzw Link in de Kabel en vrijwilligers die op voorhand een vorming volgden over leesbevordering en over hoe digitale media inzetten bij kinderen en jongeren.

Hoe het eraan toeging tijdens de Digitale Leesclubs werd bijgehouden op een **online blog**: www.digitaleleesclub.be. De blog diende om de zichtbaarheid van het project te vergroten, de ouders en begeleiders een inkijk te geven in het verloop van de Digitale Leesclubs en anderen te inspireren.

Op het einde van het project werd een **slotmoment** georganiseerd in de bibliotheek, waarop de bevindingen van de Digitale Leesclub en het gebruik van e-readers werden voorgesteld. Hierop waren bibliotheek-medewerkers, ouders, (Okan)-leerkrachten en geïnteresseerden uitgenodigd. Voor de deelnemende kinderwerkingen werd een spel op het binnenplein van de bibliotheek georganiseerd. De panelen met informatie en het sfeerfilmpje die op het slotmoment getoond werden, waren nog een maand in de bibliotheek te bezichtigen om ook aan andere nieuwsgierigen het verhaal van de Digitale Leesclub te vertellen.

ONZE ERVARINGEN

VOORBEREIDING

De voorbereiding van het project Digitale Leesclub hield voornamelijk in: jongeren en vrijwilligers zoeken, e-readers gebruiksklaar maken, een vorming voor de vrijwilligers organiseren en het inplannen van de Digitale Leesclubs (wie, wanneer, waar, welk materiaal).

Het zoeken van jongeren en vrijwilligers voor het project verliep vlot. Na een mondelinge toelichting van het project bij Leuvense kinderwerkingen en Okan-klassen waren zij vragende partij, waardoor de groepen snel volzet waren. Om vrijwilligers te vinden, plaatsten we vacatures op de website van de bibliotheek en op vrijwilligerswebsites. Ook daar kwam er snel voldoende respons.

Wat niet eenvoudig bleek, was het vinden van **geschikte verhalen** op het leesniveau van de jongeren die niet te kinderachtig zijn. Gelukkig hielp het wel dat een e-reader afbeeldingen kleiner en in zwart-wit weergeeft, waardoor de verhalen er volwassener uitzien dan hun papieren tegenhanger.

De **startvergadering** waarop de projectcoördinator van Link in de Kabel, de betrokken

medewerkers van de Bib Leuven, de vrijwilligers en de Okan-leerkrachten aanwezig waren, bleek zeer nuttig om alle partijen op elkaar af te stemmen en met hetzelfde doel met de Digitale Leesclubs te starten. Wie hierop ontbrak waren de begeleiders van de deelnemende kinderwerkingen. Zij werden pas later in het verhaal betrokken.

Er werd tijdens een tweede samenkomst van de vrijwilligers een **boeiende spreker** uitgenodigd, [Ilona Plichart](#), die de vrijwilligers tips kwam geven rond leesbevordering en het werken rond verhalen in groepen.

Iedere Digitale Leesclub werd op voorhand uitgewerkt door de begeleiders van de groep en uitgeschreven in een **activiteitenfiche** om een leidraad te hebben en een lijst te hebben van het nodige materiaal. Een voorbeeld van een **activiteitenfiche** vind je hier. Deze activiteitenfiche was een goed hulpmiddel om de activiteit vlot te laten verlopen.

VERLOOP ACTIVITEITEN

Er waren in totaal vijf bijeenkomsten per groep. De activiteiten gingen **tweeweekelijks** door en duurden telkens **twee uur**. Volgens de begeleiders, leerkrachten en jongeren was dit een goede duurtijd. We zouden aanraden niet meer dan 10 sessies te organiseren, want dan is het nieuwe eraf en is het moeilijk om steeds nieuwe creatie-

ve opdrachten te verzinnen.

De activiteiten startten steeds met **samenlezen** en dit sloeg aan. Hoewel we dit niet meteen verwacht hadden bij de aanvang van het project, evalueerden ook de 13- tot 16-jarige jongeren het samenlezen als aangenaam en toonden veel respect tijdens het samenlezen.

Voor iedere sessie werd er een **digitale opdracht bedacht** en hier konden de jongeren hun creativiteit zeker in kwijt. Er kwamen vaak mooie resultaten uit de bus en de jongeren gaven aan dat ze hier steeds naar uitkeken. Afwisselend werd er gebruik gemaakt van computers, tablets en smartphones. De gebruikte digitale tools en favoriete digitale opdrachten van de jongeren staan omschreven bij [‘Tips digitale tools’](#).

Vaste begeleiders voor het leiden van de Digitale Leesclubs zijn nodig. Op die manier kan er een goede band gecreëerd worden, kunnen zij de groep goed aanvoelen en mee evolueren.

Bij de Okan-klassen was er ook steeds een leerkracht aanwezig. Welke leerkracht dit was, verschilde wel regelmatig waardoor zij minder betrokken waren. Een vaste leerkracht die het traject samen met de leerlingen doorloopt zou volgens ons wel een

extra meerwaarde kunnen geven.

Na iedere sessie werd door een van de begeleiders van de Digitale Leesclub een bericht op de **blog** geplaatst. Het was fijn om de ervaringen op het moment zelf vast te leggen en foto’s die gemaakt werden te delen. Achteraf gezien was de blog misschien meer gedragen geweest bij de jongeren als zij zelf meer input hadden kunnen geven.

Er was geen **vaste locatie**, omdat er regelmatig andere zalen van de bibliotheek of andere computerlokalen in de school gereserveerd werden. Dit vroeg heel wat flexibiliteit van de vrijwilligers en door miscommunicatie met de school of de bibliotheek was het soms last-minute pas duidelijk welke locatie voorzien was. In het ideale scenario zou de Digitale Leesclub telkens op dezelfde plaats doorgaan.

GEBRUIK E-READERS

De e-readers wekten in eerste instantie zeker interesse op bij de kinderen en jongeren, maar achteraf gezien zorgden ze ook regelmatig voor **frustraties** omdat ze niet even vlot werken als tablets of smartphones, ze breekbaar zijn en de batterij regelmatig dient opgeladen te worden.

“Bovendien gaven de jongeren na het project aan dat ze niet per se een e-reader boven een gewoon boek verkiezen.”

Het voordeel van de e-readers is wel dat kinderverhalen er volwassener uitzien door het zwart-witte scherm en de kleinere afbeeldingen en dus ook bij jongeren gebruikt kunnen worden. Een ander voordeel is het feit dat je verschillende verhalen op een e-reader kan zetten en dat je de jongeren dus een ‘persoonlijke bibliotheek’ kan aanbieden. Ook kunnen 10 jongeren op hetzelfde moment hetzelfde e-book raadplegen, wat bij echte boeken niet mogelijk is omdat er niet vaak meer dan enkele exemplaren van hetzelfde boek voor handen zijn. Je kan dan natuurlijk wel papieren prints maken van het

hoofdstuk dat je in de leesclub wil bespreken. Van de 50 e-readers waren er zes aan vervanging toe tijdens de duur van het project. Voor het project maakten we gebruik van Tolino Shine’s en enkele Kobo’s. We hadden het gevoel dat de ‘Kobo 2.0’ steviger was dan de ‘Tolino Shine’.

Omdat bij veel e-readers de batterij moest opgeladen worden aan het begin van de Digitale Leesclub, zou het interessanter geweest zijn als er reserve e-readers of powerbanks voor handen waren geweest om toch meteen aan de slag te kunnen met alle e-readers.

DOELGROEP

De doelgroep van het project waren enerzijds **10- tot 12-jarigen uit buurtwerkingen** voor wie de Digitale Leesclub plaatsvond in hun vrije tijd, op woensdagnamiddag. Anderzijds waren er **Okan-klassen**, klassen voor anderstalige nieuwkomers, met leerlingen tussen 12 en 18 jaar die in een klascontext deelnamen.

Onze ervaring was dat de kinderen uit de buurtwerkingen ook buiten de Digitale Leesclub de e-books op hun e-reader vaker verslonden. De sessies van de Digitale Leesclub verliepen wel hectischer en de groepen waren niet altijd compleet. Bij de Okan-klassen was het een rustiger verloop en was er een hogere motivatie .

Ouders betrekken?

Voor beide doelgroepen was het moeilijk om de ouders te betrekken. De tussenpersonen waren de kinderbegeleiders en de leerkrachten. Link in de Kabel en de Bib Leuven besloten samen aanwezig te zijn op een oudercontact van de school om de

ouders in te lichten over het project en hen meer informatie te geven over de werking van de bibliotheek en het belang van lezen. Ook bij de kinderwerking waren we aanwezig op een ouderavond om de ouders te informeren en uit te nodigen op het slotmoment, waar gratis rondleidingen in de bib op maat werden georganiseerd. Op het slotmoment was maar één ouder aanwezig, wat aantoont dat het volgende principe geldt: **‘Verwacht niet dat zij tot bij jou komen, maar ga naar hen toe.’** Het zou dus interessanter geweest zijn om infomomenten vaker in de werkingen of de school zelf te organiseren om op die manier meer ouders te betrekken.

“Ssst niet zeggen tegen mijn mama dat ik zo lang in mijn bed lees”
(Shuraim, kinderwerking Kettekeet)

DE ERVARING VAN...BEGELEIDER VINCENT

Persoonlijk vond ik het heel fijn om de Digitale Leesclub te begeleiden. De uiteenlopende doelgroepen zorgden ervoor dat het een uitdaging was om de jongeren steeds optimaal te begeleiden. Zo was het bijvoorbeeld niet altijd gemakkelijk om aangepaste e-boeken te vinden die aansloten bij de leefwereld en het taalniveau van de jongeren.

Gelukkig merkte ik bij mijzelf een sterke evolutie doorheen het project en stond ik steeds sterker in mijn schoenen bij het begeleiden.

Waar het tijdens de eerste leesclub nog zoeken was (nieuwe boeken op de e-readers plaatsen, timing van het lezen en de activiteiten, ...) merkte ik dat bij de laatste sessies alles erg vlot verliep. Daarnaast geeft het achteraf dan ook een heel fijn gevoel om te weten dat we sommige jongeren echt hebben kunnen stimuleren om meer te lezen.

De werking van de e-readers was niet altijd optimaal. De Tolino's liepen regelmatig vast. Dit zorgde er wel voor dat je soms creatief moest omspringen met de situatie om er toch voor te zorgen dat iedereen mee kon lezen. Ook was het als begeleider soms moeilijk om voor de aanvang van een sessie alles klaar te zetten omdat er regelmatig op het laatste moment moest gewijzigd worden van locatie. Dit kwam door miscommunicatie met de school en de bibliotheek.

Doorheen het project merkte ik dat het voorbereiden van de sessies steeds vlotter verliep. De meeste tijd stak ik vaak in het selecteren van een goed boek voor de doelgroep. De uitvoering van de sessies vond ik enorm leuk. Zelf lees ik niet zo erg veel en het was dus ook voor mij een aangename verrassing

hoe leuk lezen kan zijn. Daarnaast was het altijd geweldig om te zien hoe de jongeren hun creatieve brein aan het werk zetten tijdens de digitale activiteiten. Zelf vond ik het maken van een rap over de personages van het boek het allerleukste.

Ik vond het een enorm fijn project om te begeleiden. Niet alleen groeide het project naarmate de sessies vorderden, ook als begeleider heb ik veel bijgeleerd!

“Zo was het bijvoorbeeld niet altijd gemakkelijk om aangepaste e-boeken te vinden die aansloten bij de leefwereld en het taalniveau van de jongeren.”

DE ERVARING VAN...BEGELEIDER DAVE

“Bij de Okan-klas was het doel vooral werken rond het lezen zelf, terwijl bij de kinderwerkingen het leesplezier voorop stond.”

De Digitale Leesclub was ook voor mij een eerste kennismaking met e-readers en e-books. De e-readers waren gebruiksvriendelijk, maar lieten toch wat te wensen over. Meermaals heb ik enkele toestellen moeten resetten en van de 7 weken batterijduur leek de helft overdreven.

Ik begeleidde 3 groepen waaronder één in schoolse context. Er was duidelijk een verschil te voelen met de kinderen uit de kinderwerkingen die de Digitale Leesclub als vrijetijdsbesteding hadden gekozen. Hier ging het er lossers aan toe en dat zorgde ook af en toe voor problemen. Zeker met het warme weer tijdens de activiteiten verloren de kinderen wel eens hun interesse en aandacht voor het lezen. Samen met de andere begeleiders probeerde ik dan het lezen wat in te perken en de digitale opdrachten zo leuk mogelijk te maken. Bij de Okan-klas was het doel vooral werken rond het lezen zelf, ter-

wijl bij de kinderwerkingen het leesplezier voorop stond. Het op maat kunnen zoeken en uitwerken van boeken en activiteiten was telkens opnieuw een leuke uitdaging voor mij. Eenmaal een boek gevonden kwam de creativiteit en fantasie voor een bijpassende digitale opdracht vanzelf. Het concreet uitwerken, testen van apps, zoeken naar boeken en afdrucken van papieren of kaartjes namen enkele uren in beslag maar gelukkig zat er altijd 2 weken tijd tussen de Digitale Leesclubs. De activiteiten die we deden bij de ene kinderwerking konden we ook hergebruiken bij de andere kinderwerking doordat het niveau van de lezers overeenstemde.

Iedere leesclub blikten we even terug op het vorige boek en als ik dan merkte dat sommige kinderen of leerlingen thuis verder hadden gelezen, kreeg ik toch wel het gevoel te slagen in het opzet van dit project.

Voor de bib was de Digitale Leesclub een spannend nieuw project. We hadden zelf nog maar zeer weinig ervaring met het organiseren van een leesclub voor kinderen, laat staan voor een doelgroep die initieel al moeilijker leest. Natuurlijk deden we eerder al leesprojecten met OKAN-klassen of anderstaligen, maar nooit waren die zodanig gefocust op het lezen zelf als bij dit project. Daarnaast was er natuurlijk het digitale aspect, de e-readers, die ook voor ons nieuw waren. Zou deze manier van lezen de jongeren triggeren om meer en liever te lezen? Zouden ze het verschil niet merken? Of het misschien zelfs minder leuk vinden? We namen een sprong in het diepe, met als enige houvast dat we vast veel zouden leren uit dit project.

De aanwezigheid van de jongeren in de bibliotheek tijdens de sessies was heel fijn en energiek. Het deed ons echt plezier te zien hoe de jongeren zich blijkbaar al na een aantal korte kennismakingen 'thuis' voelden in onze bib, hoe ze vlot rondliepen en de bib leerden kennen op hun eigen tempo tijdens de digitale verwerkingsopdrachten.

Al snel werd duidelijk dat het werken met de e-readers voor de meeste jongeren toch wel een belangrijke factor was in hun leesplezier. Uiteraard werden ze door de begeleiders ook gestimuleerd om zoveel mogelijk te lezen. Hun enthousiasme is volgens ons een succesfactor die moeilijk te overschatten valt. Het lijkt ons dan ook belangrijk om, bij een eventueel vervolg van het project, een even degelijke selectie van vrijwilligers te maken. Daarmee zal het project staan of vallen.

”Voor de werking van de bib was het bovendien een enorme meerwaarde dat de meeste leesclubsessies in de bibliotheek zelf zijn doorgaan. Dit verlaagde merkbaar de drempel voor de jongeren om deel te nemen, maar ook om nadien nog een keer op eigen initiatief naar de bib te komen.”

Daarnaast merken we dat er op die manier meer mond-aan-mond reclame gemaakt wordt voor de bib en dat we zo bij sommige jongeren het imago hebben kunnen veranderen van de bib als een eerder stoffige saaie plaats.

Ook voor de collectievormers van de Kinderbib was dit project interessant vanwege de feedback over de selectie e-boeken die zij op voorhand maakten. De reacties van de jongeren hielpen hen om een permanente aantrekkelijke collectie e-boeken voor kinderen uit te bouwen.

Tot slot heeft de bib door dit project ook de relaties met verschillende scholen en leerkrachten kunnen versterken, alsook opnieuw een fijne ervaring met Link in de Kabel en de vrijwilligers kunnen bestendigen.

CONCLUSIE

Hoewel er zeker nog aanpassingen mogelijk zijn, is het project Digitale Leesclub zeer goed geslaagd. Meer dan 90% van de jongeren gaf aan terug te willen meedoen als de Digitale Leesclub opnieuw zou doorgaan. Een groot deel van de jongeren gaf ook aan meer te lezen dan normaal tijdens de duur van de Digitale Leesclub.

In de term 'Digitale Leesclub' sloeg het woord 'digitaal' bij ons op het gebruik van e-readers en de digitale activiteiten. We hebben ondervonden dat een 'Digitale Leesclub' ook zou kunnen werken zonder e-readers. Door een leesclub te organiseren en telkens een digitale activiteit aan een boek of verhaal te koppelen kan je ook de interesse van jongeren voor boeken aanwakkeren. Het gebruik van e-readers had wel als voordeel dat de jongeren deze 'exclusief' in hun bezit hadden en er verschillende boeken op stonden, maar zorgde tegelijkertijd ook voor technische problemen (platte batterij, kapot scherm, vastlopen tijdens gebruik, ...) zowel bij de jongeren thuis als tijdens de Digitale Leesclub.

Er werden enkele pogingen ondernomen om de ouders te betrekken bij het project, zodat ook zij de weg naar de bib zouden vinden en het lezen zouden stimuleren thuis, maar het was snel duidelijk dat dit niet eenvoudig is en dat hier op een andere manier op dient ingezet te worden.

De jongeren stelden tijdens de Digitale Leesclub regelmatig praktische vragen zoals 'Hoe kan ik een bib-kaart aanmaken?', wat aantoont dat de drempel naar de bibliotheek wel gelijk verlaagd is.

De Digitale Leesclub was een fijne ervaring voor de jongeren, Bib-medewerkers, begeleiders en leerkrachten. Hopelijk kan deze publicatie ter inspiratie dienen voor gelijkaardige trajecten in de toekomst.

TIPS LEESBEVORDERING

De methode van Aidan Chambers

Leesbevordering is aandacht schenken aan het ontwikkelen van de leesmotivatie en de literaire competentie van mensen, in dit geval jongeren. Er bestaan verschillende opvattingen over leesbevordering maar een methode die goed aansluit bij de werkwijze van de bibliotheek, is de methode van Aidan Chambers, waarbij kinderen op een speelse en spitsvondige manier gestimuleerd worden om te praten over boeken. De methode werkt zowel op vlak van leesontwikkeling (het lezen zelf) als op het vlak van taalontwikkeling (het praten over lezen) en vertrekt vanuit een leescirkel (zie illustratie).

We werkten deze theorie uit naar een concreet model voor de Digitale Leesclub en vullen telkens aan met tips vanuit onze ervaringen.

In deze methode staat ‘de helpende volwassene’ centraal als figuur die het kind doorheen het hele proces volgt.

Deze helpende volwassene was in het kader van het project meestal de begeleider van een leesclub. De begeleider speelde vooral een belangrijke rol in het keuzedeel van het proces en in het uiteindelijke reactiedeel. Hij of zij hielp ieder kind om een boek op maat te kiezen en leidde tijdens de samenkomsten het gesprek over de gelezen boeken in goede banen.

Tip!

De begeleiders stuurden de deelnemende jongeren tijdens het project in hun keuze aan boeken, mede omdat er een beperkt aanbod was voor de taalzwakkere jongeren. Kinderen en jongeren kunnen er goed mee om dat er voor hen keuzes worden gemaakt, zolang deze keuzes weloverwogen zijn. Zorg dat je de jongeren eerst goed leert kennen, zodat je een idee hebt waar hun interesses liggen en wat hun leesniveau is. Zo kan je goede leestips geven.

Tip!

Een andere helpende volwassene kan natuurlijk ook de ouder zijn. Om de veelal anderstalige ouders te bereiken van de deelnemers uit de OKAN-klassen, brachten we het project onder de vorm van een bemande thematafel op een oudercontact. Zo kregen we de kans om de ouders rechtstreeks aan te spreken en uit te nodigen om te bekijken waar hun kinderen mee bezig waren.

De cirkel en dus ook het proces bestaat uit drie delen: selecteren of kiezen, lezen en reageren of delen.

Bij het selecteren of kiezen gaat het over het aanbod, de beschikbaarheid, de toegankelijkheid en de presentatie van leesmateriaal voor kinderen. Het selecteren van leesmateriaal gebeurde in dit geval door de bibliotheekmedewerker die de leeslijst samenstelde.

Tip!

Het bleek niet heel eenvoudig te zijn gepaste e-boeken te vinden voor de meest taalzwakke jongeren. Het aanbod voor kinderen is beperkt omdat boeken met kleurrijke illustraties technisch niet ondersteund worden op e-readers.

Ga daarom op voorhand na: wie is de doelgroep? Wat is hun leesniveau?

Welke verhalen zijn qua taalniveau én qua inhoud voor hen interessant?

Welke verhalen gaan hen stimuleren om te lezen?

In het geval van onze Digitale Leesclubs namen een aantal OKAN-klassen (Onthaalklas Anderstalige Nieuwkomers) deel, waarbij het leesniveau van deelnemer tot deelnemer sterk varieerde. De sterkste groepen konden gemakkelijk een keuze maken uit het aanbod. Voor de groepen met een lager niveau werd uiteindelijk gekozen uit het aanbod “makkelijk lezen” voor 10+. Zo zijn we er toch in geslaagd om een actuele, hedendaagse en frisse collectie samen te stellen. Ook informatieve kinderboeken bleken bij deze groepen aan te slaan, net als een aantal klassieke kinderboeken (Roald Dahl, Paul van Loon).

Tip!

Zorg voor een aantrekkelijke manier om de keuzelijst te presenteren. Tijdens het project werd dit niet gedaan, maar in de toekomst kan er gewerkt worden met 'dummies' van de boeken, geplastificeerde boekcovers, zoals die ook in de bibliotheek aan het publiek worden gepresenteerd.

Bij het lezen gaat het om leestijd, voorgelezen worden en voor jezelf lezen.

Tip!

Het samen lezen bleek voor de meeste jongeren en begeleiders een positieve ervaring. Las daarom tijdens de bijeenkomsten zeker elke keer een moment in om samen te lezen. Zo kunnen de jongeren die er thuis niet toe komen te lezen, toch deelnemen aan het gesprek.

Tip!

Gebruik een 'Buzzer app' of 'klopkaart' tijdens het samenlezen zodat jongeren die een zin niet verstaan dit kunnen aangeven.

Tip!

Begin met een leuke starter!

We ondervonden dat jongeren in kring beter opletten als ze niet naast hun beste vriend of vriendin zitten. Daarom startten we steeds met een 'taalspel' dat de plaats van de jongeren in de kring bepaalt.

Voorbeelden:

- *Geef ieder een letter van de titel, van een personage uit het boek, van de auteur of van een woord dat met het verhaal te maken heeft. Ze moeten in volgorde in kring gaan zitten zodat de letters het juiste woord vormen. Een variant hierop is om ieder een woord uit een zin van het boek te geven. Samen vormen ze dan een zin als ze op de juiste plaats gaan zitten.*
- *Zoek afbeeldingen die bij elkaar passen of elkaars tegengestelden zijn (bv papa en mama, oma en opa, kat en hond, groot). Ze moeten per duo gaan zitten.*

Reageren begint met het kind dat zelf een schriftelijke reflectie maakt op het gelezen boek.

Naast een **schriftelijke reflectie**, is het ook de bedoeling dat er een **mondelijke reflectie** komt over hetgeen gelezen is. Dat gebeurde tijdens de samenkomsten van de leesclubs. Hier kregen de jongeren de kans om te praten over hun beleving van het boek en werden ze uitgenodigd om met andere jongeren hierover in gesprek te gaan. Bij het reageren werd gepolst naar hun erva-

ringen, aan de hand van een aantal vragen: het delen van hun enthousiasme ('*Wat vond je leuk*' en '*Wat vond je niet leuk?*'), het aangeven van moeilijkheden of problemen met het boek of het lezen van het boek ('*Wat was er moeilijk of onduidelijk?*') en het zoeken naar bepaalde patronen of verbanden binnen het boek ('*Zag je bepaalde patronen of verbanden?*').

Tip!

De jongeren werden tijdens de Digitale Leesclub gevraagd naar hun reacties op de boeken aan de hand van deze vragen. Laat de jongeren hun reactie ook een keer voor een camera geven. Dit levert leuke resultaten op.

Tip!

Uiteindelijk hebben de meeste jongeren wel gelijktijdig dezelfde boeken gelezen. Dit werkt uiteraard alleen maar stimulerend voor het groepsgesprek over het gelezen boek. Probeer daarom, indien gewenst en mogelijk, de jongeren zoveel mogelijk dezelfde boeken te laten lezen.

Tip!

De begeleiders van de Digitale Leesclub werden door de bib tijdens twee informatieve sessies ondersteund in het leesbevorderend werken.

De eerste sessie ging over het kiezen van de juiste boeken voor de juiste doelgroep. Een tweede sessie rond leesbevordering werd extern begeleid door Ilona Plichart. Beide sessies waren voor de vrijwilligers nuttig als ruggeleuning in het begeleiden van de groepen.

Tip!

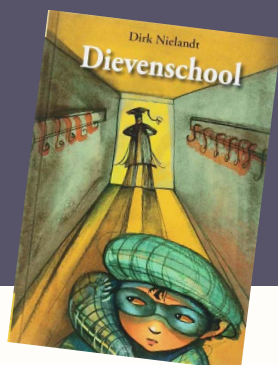
Om de jongeren te stimuleren taal te gebruiken en het verhaal te bespreken in kring gebruikten we tijdens de Digitale Leesclub volgende hulpmiddelen:

- *Gebruik van afbeeldingen*
- *Gebruik van smiley's*
- *Memory-spel met afbeeldingen en woorden uit het verhaal*
- *Tastbaar materiaal meenemen dat in het boek voorkomt (bv. landkaart, afval, ...)*

TOP E-BOEKEN

Deze e-boeken werden door de jongeren zeer leuk bevonden. Ze worden hieronder gerangschikt van laag naar hoger leesniveau.

- **De Effies in de aanval** - Vivian den Hollander
- **De piraten van hiernaast** - Reggie Naus
- **Geheim agent oma** - Manon Sikkel
- **De maan-zaak** - Stuart Gibbs
- **Dievenschool** - Dirk Nieland
- **De Griezels** - Roald Dahl

TIPS DIGITALE TOOLS

Het project toonde aan dat het zeer leuk en effectief is om via digitale activiteiten met verhalen aan de slag te gaan. Zonder dat de jongeren het beseffen werken ze op die manier aan hun taalvaardigheid en hun digitale capaciteiten en gaan ze inhoudelijk met het verhaal aan de slag.

SMARTPHONE

De meeste jongeren hebben een smartphone op zak waarvan je zeker gebruik kan maken.

FOTO'S OF VIDEO'S MAKEN

Je kan jongeren via hun eigen smartphone foto's of filmpjes laten maken rond een bepaald thema. Met de gratis app 'Splice' kunnen ze deze zelfs zeer eenvoudig monteren op hun smartphone of tablet.

GRATIS

ONLINE QUIZ

Op de website van Kahoot kan je je gratis registreren en eenvoudig een online quiz maken. De jongeren kunnen dan via hun smartphone, tablet of laptop meespelen met jouw quiz via de weblink www.kahoot.it of de gratis app 'Kahoot'.

GRATIS

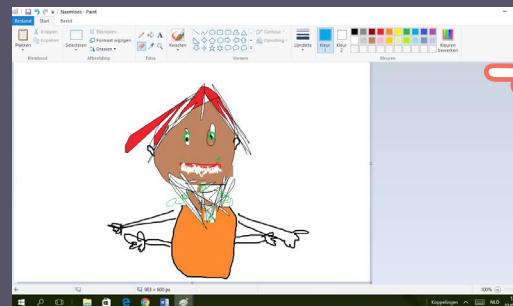

COMPUTER

PAINT of PAINT 3D

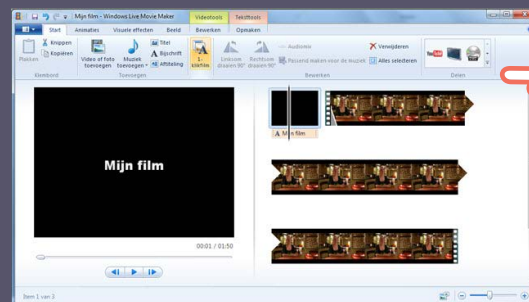
Je kan gebruik maken van het gratis tekenprogramma [Paint](#) op Windows-computers om de jongeren personages van het boek, de cover, een setting, ... te laten ontwerpen.

GRATIS

MOVIEMAKER

Op elke Windows-computer kan je gratis het programma '[Moviemaker](#)' downloaden. Met dit filmprogramma kan je de jongeren een trailer voor het verhaal laten maken, of het vervolg laten verzinnen. Het programma is zeer gebruiksvriendelijk, maar je moet het wel al even op voorhand uittesten zodat je kan ondersteunen waar nodig.

GRATIS

ONLINE BINGO

Hoewel het traditionele bingo-spel met cijfers is, maakten we een bingospel met woorden uit het verhaal. Via volgende [link](#) kan je bingoformulieren maken en een [online rad](#) waaraan gedraaid kan worden, zodat de hele groep kan zien welk woord ze van hun bingoformulier kunnen schrappen.

Voor het maken van de bingo formulieren: <http://bingo.camilstaps.nl>

Voor het maken van het bingo rad: <http://wheeldecide.com>

GRATIS

COMPUTER

ONLINE WOORDZOEKER

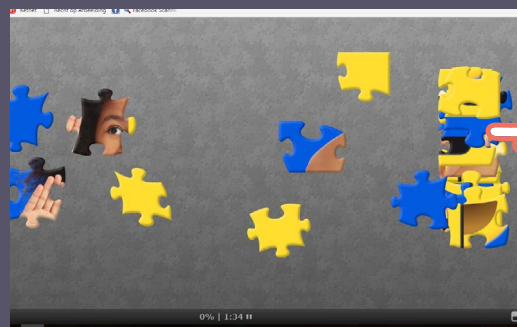
Laat de jongeren alleen, per twee of in groep de online woordzoeker oplossen. Bij het creëren van de [online woordzoeker](#) kan je eigen woorden ingeven en op die manier woorden uit het verhaal gebruiken.

GRATIS

ONLINE PUZZEL

Via deze [weblink](#) kan je eenvoudig een online puzzel maken door bovenaan op 'Maak' te klikken. Gebruik een afbeelding dat met het boek of verhaal te maken heeft. Of laat de jongeren een foto kiezen op internet dat zij met het boek associëren en laat hen zelf de puzzel ontwikkelen en door iemand anders van de groep oplossen.

GRATIS

ONLINE GAME MET SKETCHNATION

Voor het maken van een eigen game in een bepaald thema is www.sketchnation.com het geschikte platform. Kies bij 'Click to play' op 'web' en je krijgt op je computer de instructies om een eigen game te tekenen en te spelen. Laat de jongeren een game in thema van het boek creëren en daag ze daarna uit elkaars games uit te testen.

GRATIS

TEKEN-APPS

Zowel in de Play Store als de App Store vind je verschillende gratis teken-apps. Wij werkten met '[Doodle Buddy](#)' (App store). Via deze app kan je hen laten tekenen, schrijven en stempelen.

GRATIS

TABLET

PERSOONLIJK STRIPVERHAAL

Voor de app '[Comic Life](#)' betaal je €5,49 in de App Store, maar dit is zeker de moeite als je weet dat de jongeren er een mooi eigen stripverhaal mee kunnen maken. Altijd fijn als je het resultaat kan printen en het hen bij een volgende bijeenkomst kan bezorgen.

Betalend (€5,49)

WALLAME: VIRTUAL REALITY

De app [WallaMe](#) maakt gebruik van virtual reality en zorgt dat je op plaatsen (zoals bijvoorbeeld in de bibliotheek) letters, tekens of woorden kan verstoppen.

Je kan eenvoudig inloggen op deze app door toestemming te geven om via je Facebook-pagina of Google account in te loggen. Eenmaal ingelogd kan je met de app geheime boodschappen verspreiden door foto's te trekken en er via de app iets bij te schrijven. De jongeren loggen later ook in met hun eigen Facebook-account of e-mailadres en kunnen op zoek gaan naar de foto's die jij getrokken hebt.

Tip: voorzie zelf een reserve-account voor jongeren die niet via Facebook of e-mail kunnen inloggen. (Om deze app te gebruiken is er wifi nodig)

Wij maakten aan de hand van deze app in combinatie met het gebruik van QR-codes een detective-spel in de Bib. Er was een zin gestolen uit het verhaal en de jongeren moesten alle letters verzamelen die ze enkel konden zien met gebruik van de WallaMe-app en het scannen van QR-codes. Dit spel werd door de jongeren als de leukste digitale activiteit geëvalueerd.

Favoriet van de jongeren van de Digitale Leesclub

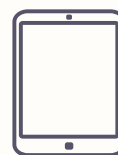
GRATIS

QR CODE SCANNER

Via [deze website](#) kan je heel gemakkelijk zelf QR-codes aanmaken. Je kan dus zelf de inhoud van de QR-codes kiezen (een letter, een woord, een opdracht, een afbeelding, ...). Jongeren kunnen via een (gratis) QR-code scan app op hun smartphone of tablet de codes lezen.

GRATIS

TABLET

KETNET DUB

De app [Ketnet Dub](#) laat kinderen een stem in een tekenfilm inspreken. In principe is de app ontwikkeld voor kinderen van 6 tot 9 jaar, maar ook oudere kinderen vinden het leuk om even uit te proberen. De tekenfilms zijn een driedelig avontuur 'Paniek in Hamsterdam' waarin de Ketnet Wrappers op zoek gaan naar hun hamster Hoera. Het is dus wel jammer dat je geen eigen thema of setting kan kiezen.

GRATIS

EIGEN CARTOONFILMPJE: TOONTASTIC

Voor kinderen van de lagere school is [ToonTastic](#) zeker een aanrader. Bij jongeren uit het middelbaar viel deze app minder in de smaak. Deze gratis app is zeer gebruiksvriendelijk en haalt de creativiteit van de kinderen gegarandeerd naar boven.

GRATIS

GREEN SCREEN APP

Om deze app te gebruiken heb je een groen doek of een groene achtergrond nodig, maar je kan deze digitale techniek ook uittesten met bijvoorbeeld een groen A3-papier of een groene t-shirt.

De techniek 'green screen' zorgt ervoor dat je de achtergrond van je foto of filmpje zelf kan kiezen. Zo kan je de jongeren in een andere setting plaatsen, bijvoorbeeld de setting van het verhaal. Je laat ze dan op Google enkele afbeeldingen zoeken en opslaan op de tablet en deze kan je gebruiken in de app. Op die manier staan ze letterlijk in een andere wereld.

Wij maakten gebruik van de betalende app '[Green Screen By Do Ink](#)' (€3,49) omdat deze zeer gebruiksvriendelijk is, geen reclame bevat en mooie resultaten oplevert.

Gratis of betalend

TABLET

FOTO APPS

In de App Store en de Play Store bestaan er verschillende foto apps met leuke filters. Zo kan je in het thema van je verhaal op zoek gaan naar een specifieke fotobooth.

Wij maakten gebruik van de '[Monster Photo Booth](#)' met leuke enge foto's tot gevolg.

GRATIS

GAME : SKETCH NATION

Met de app [Sketch Nation](#) laat je kinderen en jongeren een eigen game tekenen. De app doorloopt enkele eenvoudige stappen voor de game klaar is. Hierdoor kan je de game bij je verhaal betrekken. Omdat het een Engelstalige app is, is het aangeraden de app op voorhand uit te testen en een voorbeeld te maken, zodat je de jongeren goed op weg kan helpen en ze begrijpen wat de bedoeling is.

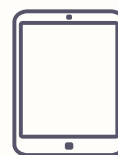
GRATIS

BUZZER APP

Tijdens het leesmoment in groep lagen er op tafel enkele '[buzzers](#)' (gratis apps die een BIEP-geluid maken). De jongeren die een woord niet begrepen, konden hierop duwen en zo kon er meer informatie gegeven worden door de begeleiders. Nadat bij een eerste poging het lezen te vaak werd onderbroken, werd er afgesproken dat er enkel mocht afgedrukt worden, als de zin niet duidelijk was.

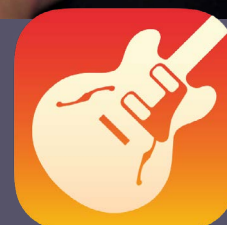
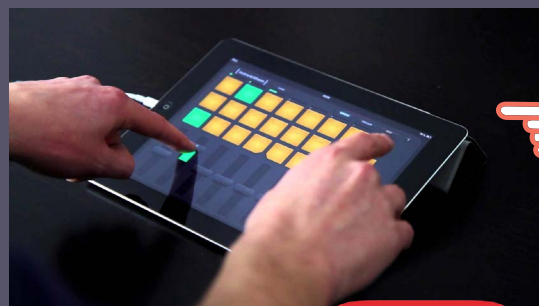
GRATIS

TABLET

MUZIEK APPS

De tweede leukste digitale activiteit van onze reeks Digitale Leesclubs was het maken van een rap. Aan de hand van de muziek app '[Garageband](#)' maakten de jongeren in kleine groepjes een eigen beat waarna ze er een tekst bij verzonnen. De ene groep maakte een rap met woorden uit het verhaal, een andere groep rapte over de personages van het boek en nog een andere groep rapte letterlijk hun 'lievelingszinnen'. De app '[Garageband](#)' is gratis beschikbaar in de App Store.

Een andere optie is het maken van een beat in een van de vele gratis '[Launchpad](#)' applicaties.

GRATIS

STOP MOTION

Deze filmtechniek, waarbij je aan de hand van foto's een fimpje kan maken, is zeer fijn om uit te proberen. Wij maakten gebruik van de app '[iStopmotion](#)' (€5,49), omdat deze zeer gebruiksvriendelijk is, maar er zijn ook verschillende gratis varianten te vinden.

Onze jongeren waren trots op het resultaat en de filmpjes werden getoond op het slotmoment. Bekijk [hier](#) een voorbeeldfilmpje.

Betalend (€5,49)

NAWOORD

Het project Digitale Leesclub was voor Link in de Kabel een ontdekkingsstocht op onbekend terrein. De combinatie van digitale geletterdheid en leesbevordering was een experiment waarvan we de uitkomst niet konden voorspellen. Desondanks en dankzij een zeer fijne samenwerking met de Bib Leuven is de Digitale Leesclub een succesverhaal geworden.

We zijn ervan overtuigd dat we met dit project een groep kinderen en jongeren, waarvan de meesten zelden of nooit een boek gelezen hadden, een boeiende en geslaagde kennismaking met de wereld van de literatuur hebben kunnen bieden. Ondersteund door een breed scala van uiteenlopende digitale activiteiten werd de leeshonger aangewakkerd en door de beschikbaarheid van e-readers met aangepaste verhalen gestild.

De, op het eerste zicht, ongewone combinatie van het flitsende, “nieuwe” van digitale media en het verstilde, “oude” van boeken en verhalen bleek een perfecte match en bracht de literatuur tot leven.

De steun van het Fonds voor de Letteren was hierbij onmisbaar.

De Digitale Leesclub krijgt alvast een aangenaam vervolg, De Bib Leuven stelt een deel van de aangekochte e-readers via uitleen ter beschikking en de deelnemende werkingen kregen ook elk een aantal e-readers om met hun kinderen en jongeren verder te lezen.

De begeleiders die zich vrijwillig hebben ingezet om de Digitale Leesclub mee in goede banen te leiden verdienen een speciale vermelding. Dankzij hun passie en engagement konden we met een groot aantal kinderen en jongeren aan de slag.

Ook bedanken wij kinderwerking De Kettekeet, kinderwerking Fabota en de leerkrachten van Okan klassen 801, 802 en 803 van het Heilig Hart Kessel-Lo voor hun vertrouwen in het project.

Ten slotte bedanken we graag alle jongeren voor hun deelname, inzet en creativiteit. Jullie namen niet alleen deel, jullie waren en zijn de Digitale Leesclub.

Bedankt!

Charlotte Schreuer en David Loyen

Link in de Kabel
(Leuven 30/05/2017)

*Een boek lezen betekent voor de ware lezer:
het wezen en denken van een vreemde leren kennen,
hem proberen te begrijpen, hem zo mogelijk tot vriend te maken.
Hermann Hesse*

vzw Link in de Kabel

Riddersstraat 147
3000 Leuven
016/623445
www.lidk.be
info@lidk.be

